

S. Sayısı : 27

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/518)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1272, 6 - 803

8 . III . 1949

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 16 . II . 1949 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılmış olan 3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

GEREKÇE

Ziraat Bankasına bugünkü şekli veren 1937 tarihli ve 3202 sayılı Kanun Bankanın nominal sermayesini 100 milyon lira olarak tesbit etmiş ve sermayenin çoğalmasına yarıyan kaynakları genişletmiştir. Bankanın ödenmiş sermayesi son on yıl zarfında ehemmiyetli miktarlarda artmış ve hâlen 85 milyon liraya yaklaşmıştır. 1950 yılı sonunda (100) milyon liralık nominal sermaye tamamen ödenmiş vaziyete gelecektir.

Köylüye ve çiftçiye kredi vermek maksadiyle kurulmuş olan Ziraat Bankası zirai maddelerin yetiştirilmesi için kredi açmaktadır. Zirai kredilerin umumi maksatları çiftçinin işletme sermayesi unsurlarını tamamlamak, zirai istihsal verimlendirmek ve iyileştirmek, çiftçiyi zirai işletmeye sahip kılmak ve zirai mahsullerin sürüm ve satışını kolaylaştırmaktır. Büyük, orta ve küçük her türlü zirai işletmelerin türlü türlü istihsal işleri için az veya çok kredinin yardımına ihtiyaçları vardır. Yıllık istihsal masraflarının karşılanması, canlı ve cansız demirbaşların ve istihsal vasıtalarının temini, arazi satın alınması bağ ve bahçelerin imarı ve yeniden tesisi, hayvancılığın geliştirilmesi ve ziraat sanatlarının ilerletilmesi işleri için kredi yolu ile yardım yapılması icap etmektedir.

Köylümüzün ve çiftçimizin zirai krediye olan ihtiyacının yıldan yıla artmakta olduğu bankanın ödünç para verme muamelelerinin seyrinden ve alâkahların yaptıkları müracaatlardan anlaşılmaktadır. Bilhassa son on yıl zarfında zirai kredi isteği daha ziyade artmıştır. 1938 yılında Ziraat Bankasından ve munhasıran Bankaca finanse edilmekte olan kredi kooperatiflerinden ödünç para alan müstahsılların sayısı (600 000) iken bu rakam 1948 yılında (1 100 000) e yükselmiştir. Bankaca doğrudan doğruya müstahsıllara, kredi ve satış kooperatiflerine verilen ödünç paraların tutarı 1938 yılında (40. 6) milyon lira iken bu miktar 1947 sonunda (243) milyon liraya varmıştır.

Türkiye'mizde çiftçi ailelerinin sayısı (3) milyondur. Kredi müesseselerinden borç para alanların sayısı ile umum çiftçi ailesi sayısı karşılaştırıldığı takdirde yurdumuzda zirai krediden henüz faydalanmayan daha yüz binlerce çiftçi ailesinin mevcut olduğu anlaşılır.

Bilindiği üzere 1940 yılından sonra zirai mahsul fiyatlarının yükselmesiyle birlikte her türlü zirai istihsal masrafları da ehemmiyetli miktarlarda artmıştır. Ziraat aletlerinin, makinelerin, çift ve damızlık hayvanların fiyatları harbden evvelisine nazaran mühim nispetlerde çoğalmıştır. Ziraat işlerinde çalıştırılan amele yevmiyeleri de artmıştır. Bu fiyat yükselişleri zirai krediye olan ihtiyacı artırmaktadır. Bir yandan çiftçi ailelerinin kendi ihtiyaçları, diğer taraftan ziraatin kalkınmasıyla ilgili olan birçok lüzumlu ve faydalı tesislerin vücuda getirilebilmesi için zirai krediye büyük ölçüde ihtiyaç vardır.

Muhtelif kaynaklardan faydalanılarak yapılan tahminler neticesinde memleketimizde son yıllar durumuna göre ve zirai kalkınma vâdisinde büyük hamlelerin icabettirdiği krediler hariç olmak üzere yıllık zirai kredi ihtiyacının umumi miktarı 400 - 500 milyon lira etrafında toplanmaktadır. Ziraat Bankası sermaye kıfayetsizliği yüzünden kredi isteklerinin hepsini karşılayamamaktadır. İstekler çoğaldıkça ve buna yetecek kaynak bulunmadıkça banka evvelâ küçük çiftçilerin ihtiyacını karşılamayı düşünmekte ve şahıs hadlerini azaltmaktadır. Bu suretle en verimli olabilecek kredilerden kesmek mecburiyeti hâsıl olmakta ve küçülen krediler iktisadi karakterini kaybetmektedir. Kredinin kıfayetsizliği yüzünden birçok bölgelerde çiftçilerimizin çalışma güçleri daralmaktadır. Bunun da umumi istihsal üzerinde menfi tesirler iera edeceği aşikârdır.

Bir taraftan memleketin esasen geri kalmış olan zirai durumu ve diğer taraftan son yıllarda süratle değişen istihsal şartları ve maliyetler göz önünde tutulduğu takdirde memleketin umumi zirai kredi ihtiyacının tamamen karşılanmamakta olduğu bir gerçek olarak tezahür eder. Bilhassa orta ve uzun vâdeli kredileri artırabilmek için banka sermayesinin çoğaltılmasına katî lüzum vardır.

Ziraat Bankasının sermayesini artıran kaynaklar 3202 sayılı Kanununun 5 nci maddesinde belirtilmiştir. Bu kaynaklar, banka kârlarının % 25 şî, Devlet Hazinesinden umumi bütçeye konacak tahsisat yekûnunun % 1/2 nispetinde yapılan yardımla Arazi Vergisinden verilen % 6 hisseye inhisar etmektedir. Banka sermayesi bu kaynaklarla beslenmektedir. Bu kaynakların sermayeyi artırma kuvveti mütevazî bir ölçüdedir. Banka sermayesinin yıllık normal artış ölçüsü ile büyük âcil ihtiyaçları karşılamak imkânı yoktur. Banka sermayesini besliyen kaynaklar, bütçeye konan tahsisat tutarının yüzde yarım, banka kârının yüzde yirmi beşi ve Arazi Vergisinin yüzde altısı banka sermayesinin hızla artırılmasını ve dolayısıyla yıldan yıla büyük ölçüde artan zirai kredi ihtiyacını karşılamayı sağlayacak kuvvette değildir.

Bu itibarla T. C. Ziraat Bankası sermayesinin gerektiği nispet ve müddette çoğaltılabilmesi Devlet Hazinesinden yapılacak yardımların ölçüsüne bağlıdır.

3202 sayılı Kanununun 5 nci maddesinin (c) fıkrasında Banka sermayesini artırmak için Devlete fevkalâde mahiyette tahsisat verilmesi imkânı da derpiş olmuştur.

Arzolunan mülâhazalarla T. C. Ziraat Bankası sermayesinin (100) milyondan (300) milyon liraya çıkarılması uygun görülmüş ise de, bugünkü mevcut imkânların müsait bulunmaması muvacehesinde, sermaye artırımının iki merhalâde yapılması, ve ilk merhale olarak şimdilik sermayenin (200) milyon liraya çıkarılması daha uygun olacağı mütalâasıyla, 3202 sayılı T. C. Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesi, Banka itibari sermayesinin 200 milyon liradan ibaret olduğu şeklinde değiştirilmiştir.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/518

Karar No. 7

28 . XI . 1949

Yüksek Başkanlığa

3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 8 . III . 1949 tarihli ve 6/800 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Komisyonumuza havale buyurulmakla Ekonomi ve Ticaret Bakanı Vedat Dileli, Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü ile Hazine Genel Müdürü

Yardımcısı ve adı geçen Banka Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun beşinci maddesi bankanın itibari sermayesini 100 milyon lira olarak kabul edip bunun da beş muhtelif kaynaktan gelecek paralarla toplanaacağı tesbit etmiş bulunmaktadır.

Madde hükmüne göre bu kaynaklar;

a) Eski Türkiye Ziraat Bankasından devredilen sermaye,

b) Arazi Vergisinin % 6 sı,

c) 1938 mali yılından itibaren Umumi Bütçeye konacak ödenekler genel toplamının yüzde 1/2 si nispetinde her yıl Hazinece ödenecek paralar,

ç) Kanunda zikredilenler dışında Devletçe fevkalâde olarak verilecek ödenek,

d) Bankanın yıllık sâfi kârlarından ayrılacak kısımdan ibarettir.

Bankanın bu kaynaklardan elde ettiği paralarla ödenmiş sermayesi bu yıl sonunda 100 milyonu dolduracaktır.

1940 yılından sonra zirai mahsul fiyatlarının yükselmesiyle birlikte her türlü zirai istihsal masraflarının da artmış olması, ziraat alet ve makineleriyle çift ve damızlık hayvan fiyatlarının yükselmiş bulunması, işçi gündeliklerinin artışı, zirai krediye olan ihtiyacı da geniş mikyasta çoğaltmış olduğundan bankanın gerek öz sermayesiyle ve gerek malî imkânlarla elde edebildiği paralarla köylü ve çiftçinin bu geniş ihtiyacını karşılayamadığı anlaşılmakta ve sermayesinin artırılması bir zaruret halinde belirmektedir.

Bu zarurete binaen, yukarda adı geçen kaynaklardan gelen paraların bugünkü gibi yine banka sermayesine akışını sağlayabilmek üzere itibarî sermaye miktarının 100 milyondan 200 milyona çıkarılmasını temin maksadıyla hazırlanmış yapılan incelemelerden ve açıklamalardan anlaşılan tasarı, esas itibariyle Komisyonumuzca kabule değer görülmüştür.

Alınan izahlara göre 1938 yılında bankadan ve bankaca finanse edilen kredi kooperatiflerinden kredi temin eden müstahsil toplamı 600 bin iken bu miktarın 1948 yılında (1 100 000) e yükseldiği ve açılan kredinin de yine bu tarihlerde 40,6 milyondan 243 milyona yükseldiği anlaşılmıştır. Türkiye’de üç milyon çiftçi ailesi bulunduğundan bunlardan bir kısmı kendi gelirleriyle istihsallerini düzenlemiş olsalar dahi yine yüzbinleri aşan çiftçi ve köylünün kredi ihtiyacının cevapsız kaldığı aşikâr bulunmaktadır.

Kaldı ki, memleketimizin son yıllar durumuna göre zaruri olan büyük kalkınma hamleleri hariç tutulmak şartıyla çiftçi ve köylümüzün yalnız yıllık çevirme kredisine olan ihtiyacı,

yetkili makamlarca yapılan tahminlere göre 400 - 500 milyon lira raddesindedir.

Gerçe Hükümet bütün bu şartları ve durumu göz önünde bulundurarak 5282 sayılı Kanun ile Marşal plânı gereğince getirilmekte olan ziraat alât ve makinelerinin satış bedellerinin sâfi bakiyelerinin her yıl sonunda bu banka sermayesine katılmasını sağlamak suretiyle yeni kaynaklar temini yolunda önemli bir hamle yapmış ise de yukarki izahlara göre bugünün asgari ihtiyacını teşkil eden banka sermayesinin daha kısa zamanda terakümünü temin edecek yeni imkânların bulunması zirai kredi dâvamızın hallini sağlayacak başlıca unsur olarak Komisyonumuzca tesbit edilmiş ve bu cihetin Hükümet tarafından ehemmiyetle nazara alınması temenniye değer görülmüştür.

Bu tasarı ile banka sermayesinin, ilk merhale olarak, yüz milyondan iki yüz milyona yükseltilmesi istenmektedir. Bugünün asgari ihtiyaç ölçüleri ile dahi sermayenin 300 milyon liraya çıkarılması zarurî görüldüğünden ve bunun iki merhalede ifadesi yerine şimdiden 300 milyon lira olarak ifadesinde bir mahzur görülmedikten başka varılacak ilk hedefin 300 milyon lira olması bankanın ihtiyacı bakımından icaba daha uygun bulunduğundan Komisyonumuz itibari sermayenin 300 milyon olmak üzere tesbitini Hükümetle de mutabık kalınarak kabul etmiştir.

Bu suretle tasarıнын birinci maddesinde yalnız sermaye miktarı değiştirilmiş ve diğer maddeleri de aynıyle kabul edilmiştir.

Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Mardin	Diyarbakır	Kastamonu
<i>R. Erten</i>	<i>İ. H. Tıgrel</i>	<i>M. Akalın</i>
Kâtip		
Ankara	Aydın	Bolu
<i>F. Öymen</i>	<i>R. Alpman</i>	<i>C. S. Siren</i>
Diyarbakır	Eskişehir	Eskişehir
<i>Ş. Uluğ</i>	<i>A. Oğuz</i>	<i>A. Potuoğlu</i>
Kastamonu	Kırklareli	Kırşehir
<i>T. Coşkan</i>	<i>K. Doğan</i>	<i>Ş. Torgut</i>
Konya	Malatya	Manisa
<i>Dr. M. F. Diındar</i>	<i>M. S. Eti</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Niğde	Ordu	Trabzon
<i>R. Gürsoy</i>	<i>H. Yalman</i>	<i>A. R. Işıl</i>
	Urfa	
	<i>A. Akan</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 3202 sayılı Kanunun beşinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının itibari sermayesi iki yüz milyon liradır ve aşağıda yazılı unsurlardan teşekkül eder :

- a) Türkiye Ziraat Bankasından devir alacağı sermaye,
- b) 1454 sayılı Kanun mucibince Arazi Vergisinin Türkiye Ziraat Bankasına ait bulunan % 6 sı,
- c) 1938 malî yılından itibaren Umumi Bütçeye konacak tahsisat yekûnunun % 1/2 (Yüzde yarımı) nispetinde her yıl Hazinece tediye olunacak paralar,
- ç) Bu kanunda zikredilenler haricinde Devletçe fevkalâde olarak verilecek tahsisat,
- d) Bankanın yıllık sâfi kârından ayrılacak kısmı.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>Ş. Günaltay</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>N. Erim</i>
Devlet Bakanı ve Dış. B. V. <i>N. E. Sumer</i>	Adalet Bakanı <i>Fuad Sirmen</i>
Millî S. Bakanı <i>H. Çakır</i>	İçişleri Bakanı <i>E. Erişirgil</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı <i>İ. R. Aksal</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı <i>Ş. Adalan</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı <i>C. S. Barlas</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. K. Bayizit</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>Dr. F. Ş. Bürge</i>	Tarım Bakanı <i>Caavid Oral</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Dr. Kemal Satır</i>	Çalışma Bakanı <i>Reşat Ş. Siner</i>

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 3202 sayılı Kanunun beşinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının itibari sermayesi üç yüz milyon liradır ve aşağıda yazılı unsurlardan teşekkül eder :

- a) Türkiye Ziraat Bankasından devir alacağı sermaye,
- b) 1454 sayılı Kanun mucibince Arazi Vergisinin Türkiye Ziraat Bankasına ait bulunan % 6 sı,
- c) 1938 malî yılından itibaren umumi bütçeye konacak tahsisat yekûnunun % 1/2 (yüzde yarımı) nispetinde her yıl Hazinece tediye olunacak paralar,
- ç) Bu kanunda zikredilenler haricinde Devletçe fevkalâde olarak verilecek tahsisat,
- d) Bankanın yıllık sâfi kârından ayrılacak kısmı.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.